

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FAGLIG LÆSNING

TIDSSKRIFT FOR SKOLE OG HJEM

SOPHIE PETERSEN

ØSTGRØNLAND

54

467

REDIGERET AF
JØRGEN BANKE OG S. P. FREDEBO
AUG. OLSENS BOGHANDEL KBHVN. HELLERUP

09
Læsesalen

CHR. WINTHER

GRØNLAND

Den kendte Skolebiblioteksmand, Kommunelærer Chr. Winther, Rødding, har udarbejdet denne Bog, for at Skolerne kan give Børnene en bredere Fremstilling af vor sidste Koloni som supplerende Læsning.

Foruden Gennemgangen af de almindelige geografiske Forhold, Befolkningen og dens Kultur samt Landets Styrelse og Fremtidsudsigter, indeholder Bogen et Tillæg: „Litteratur om Grønland“ med en omfattende Fortegnelse over lettilgængelige Bøger.

Det karakteristiske Billedstof er samlet paa 15 Tavler, og Tavle 16 bringer et Kort over Grønland.

Hæftet 1,50 Kr.

Indb. 1,85 Kr.

GYLDENDAL

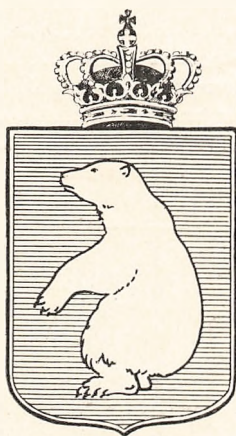
SOPHIE PETERSEN

ØSTGRØNLAND

FAGLIG LÆSNING NR. 54

TIDSSKRIFT FOR SKOLE OG HJEM

SJETTE AARGANG — 4. HÆFTE

46.7
Pe 85
ø

Redigeret af JØRGEN BANKE og S. P. FREDEBO

1933

INDHOLD:

	Side
Paa Vej til Østgrønland.....	3
I Scoresby Sund.....	8
Paa Spor efter Moskusokser	11
I Angmagssalik	15
Østgrønlands Opdagelseshistorie	26
Østgrønlands Erhvervsmuligheder	31
Hvem ejer Østgrønland?.....	34
Kendelsen	37

87
1933-34

PAA VEJ TIL ØSTGRØNLAND.

„S/S „Gustav Holm” afgaar fra København d. 24. Juli”, staar der paa den Skrivelse fra „Grønlands Styrelse”, som vi modtager engang i Juli Maaned, hvis vi har faaet Lov at komme med paa Skibets aarlige Rejse til Østgrønland, og præcis Kl. 10 om Formiddagen den nævnte Dag letter „Gustav Holm” Anker og glider ud af „Trangravnen” ved „Grønlands Handel”s Plads paa Christianshavn.

Vort Skib er opkaldt efter Kommandør Gustav Holm, den Mand, som paa den berømte Konebaads-ekspedition 1884—85 opdagede Eskimostammen inde ved Angmagssalik.

„Gustav Holm” er et Sejlskib med Maskine, der imidlertid kun er paa 275 HK. og højst gør 6 Knob eller Sømil i Timen, saa at Skibet, som er paa 409 Tons, i høj Grad er afhængig af Vinden. Det blæser nu op til en frisk Kuling af Nordvest, Krønborg passeres ganske vist ved 3-Tiden om Eftermiddagen, men derefter ligger vi hele Resten af Dagen og stamper mod Søen uden at avancere noget videre. Loggen drejer næsten ikke rundt, og om Natten beslutter Kaptajnen at vende om, og da vi vaagner den næste Morgen, ser vi til vor store Forbavselse, at Skibet ligger for Anker ud for Snekkersten. Her ligger vi den hele Dag, og en smart Fisker gør store Forretninger ved at komme ud til Skibet med Aviser og frisk Wienerbrød! Først den følgende Nat kommer vi af Sted, men det gaar kun langsomt frem; Vinden

er ganske vist flovet noget, men er stadig imod. I Løbet af det følgende Døgn naar vi dog rundt om Skagen ud i Skagerrak.

Radioens store Betydning faar man rigtigt Øjet op for om Bord paa et Skib: Dels faar vi Radioavisen, dels to Gange om Dagen Vejmeldingen, i Begyndelsen fra Kalundborg Radio, senere over Bergen og derefter paa den sidste Del af Rejsen over Reykjavik. Den læses med stor Spænding: Hvordan er Vinden ved Lister? ved Seydisfjord? Jan Mayen?

Ud for Norges Sydkyst faar vi atter en Standsning. Det blæser op til en stærk Kuling af Nordnordvest, og vi maa i nogle Timer ligge underdrejet. Men saa bliver Vindforholdene gunstige. „Fløjen” (Posevimpelen) paa Agtermasten peger fremad, alle Sejl kan sættes til, og i de følgende Dage blæser vi af Sted, passerer Shetlandsøerne og Færøerne, dog uden at se Land, og naar op under Island, før den sædvanlige Nordvestenvind atter indtræder.

Fra Lindesnæs, Norges Sydspids, sættes Kursen ret paa Scoresby Sund, der ligger 1000 Sømil derfra, man kan mærke, at nu gaar det mod nordligere Egne, Luften bliver kold, og snart maa der fyres paa Skibet i Salonen og Kahytterne. Fuglelivet paa Havet forandrer sig ogsaa: Sulen, der ruger paa Shetlandsøerne, flyver med sit vældige Vingefang omkring Skibet, og Mallemukken, en højnordisk Stormfugl, viser sig. Efter 10 Dages Sejlads passerer Langanes, Islands østligste Fremspring, og vi er ude i Grønlandshavet. Nu begynder al Interesse at samle sig om det store Spørgsmaal: Hvordan er Isforholdene ved Grønlands Østkyst i Aar?

Langs denne Kyst gaar den kolde østgrønlandske Strøm, som fører Polhavets vældige Masser af frosset Hav i Form af Isskodser, Storis, langs Grønlands Østkyst og om paa Vestkysten ved Julianehaab, hvor Storisen møder en Gren af Golfstrømmen, den varme Irminger-Strøm, som faar Ismasserne til at smelte.

Drivisbæltet strækker sig altid mindst en 60—80 Sømil ud, og vi ved, at der i Aar er særlig megen Is.

Muligheden for at blive lukket inde i Ismasserne eksisterer *altid* paa en Rejse til Østgrønland, og „Gustav Holm“ er derfor udrustet med Henblik paa en eventuel Overvintring, der er Proviant til flere Aar, og en Mængde Brædder findes, som kan bruges til at overbygge Dækket med, saa at der bliver Læ; et Bibliotek findes ogsaa om Bord til Underholdning under en Overvintring.

Søndag Eftermiddag ved 6-Tiden — to Døgn efter at Langanes var passeret — har vi netop nede i Kakhytten spurgt Kaptajnen, hvornaar vi kan tænkes at naa Isbæltet: „Ved 12-Tiden i Nat“, lyder Svaret. I det samme mærker vi, at Maskinen standser, og vi kommer op paa Dækket i en Fart. Situationen er fuldstændig forandret: mens det for lidt siden var klart, sigtbart Vejr med straalende Sol og ikke særlig koldt, staar der én nu en stærk Kulde i Møde, det er taaget og rundt om Skibet ligger tæt med smaa, klare Isskodser, og vi kan høre en underlig klukkende Lyd i det fjerne: Vandet, der slaar mod den ubrudte Iskant. Vi er altsaa allerede i Isbæltet, der i Aar naar meget længere ud end i mange Aar.

Nu begynder den spændende Kamp for at naa frem, en Kamp, der godt kan strække sig over Dage, ja Uger. Til alt Held er det jo lyst hele Natten, saa at Kampen kan føres uafbrudt. I Begyndelsen ligger Isflagerne ikke tættere, end at Skibet ved stadig at ændre Kurs, kan trænge frem uden større Sammenstød, og der lyder stadig en Strøm af Kommandoord, dels til Rørgængeren: „Bagbord“, „Haardt over“, „Styrbord“ o. s. v., og kun de stærkeste af Matroserne kan bruges til dette Stykke Arbejde, dels til Maskinrummet: „Halv Kraft“, „Langsomt“, „Bak, — fuld Kraft“. Agter ude placeres to Mænd med en Baads-hage, de holder Skruen og Roret, det vigtigste af alt for Skibet, fri af Isflagerne.

Den næste Morgen vækkes vi meget tidligt af 1ste Styrmand, som melder: „Grønland i Sigte“, og det kan nok være, at vi i en Fart kommer ud af Køjen og i Tøjet og op paa Kommandobroen. Her ser vi et

Syn, vi vist aldrig glemmer: Skibet ligger omgivet til alle Sider af Isflager, der i Solen straalere i hvide, blaa og grønne Farver og har de mærkeligste Former. I det fjærne ses Landet: I Nord den vilde, forrevne Liverpoolkyst med „Tvillingerne” og andre høje Gnejsfjælde, i Syd „Kong Christian den Niendes Land” med de skinnende Bræer og Snemarker, og mellem disse Fjældkyster den 30 km brede Indsejling til Scoresby Sund, Verdens mægtigste Fjord.

I nogle Timer holder det gode Vejr sig, og vi kommer et godt Stykke frem ved med stor Forsigtighed at manøvrere mellem Isskodserne, saa kommer imidlertid Taagen og gør Farten vanskelig, og vi møder yderligere nu nogle mægtige Flager af ubrudt Polaris, der danner store, uigennemtrængelige Øer.

I Løbet af den følgende Nat kommer vi kun ganske lidt frem, saa lukker Isen sig tæt om os, og en hel Dag igennem ligger vi uden mindste Haab om at komme videre.

Allerede den Gang, da vi var Nord for Island, fik Skibets Radiostation Forbindelse med Stationen i Scoresby Sund, og vi faar nu hver Dag derfra Meldinger om Isforholdene paa Fjorden.

I et Døgn bliver vort Skib liggende „i Besæt”, d. v. s. til alle Sider omgivet at tæt Is. Vi har Udsigt til den sydlige Del af Liverpoolkysten, et lavt Bjærgland, hvor alle Skraaninger selv nu i August Maaned er dækket af Sne og gør et koldt og øde Indtryk. Man forstaar nu, hvorfor de gamle Nordboere, som omkring 1194 naaede hertil, kaldte Landet „Svalbard”, d. v. s. den kolde Kyst.

Pludselig ser vi nogle mørke Punkter nærme sig ude paa Isen, det er tre Kajakmænd, bærende deres Kajakker paa Hovedet. Det er Eskimoer fra Bopladsen ved Kap Tobin, Koloniens yderste Forpost mod Grønlandshavet; de har oppe fra Fjældet set Skibet nærme sig og har i den tidlige Morgen begivet sig af Sted, dels roende mellem Isskodserne, dels gaaende paa dem. Vi faar dem halet op paa Skibet, hvor de først faar en god Frøkost og derefter kommer til

fol. Sophie Petersen.

S/S „Gustav Holm“ i Scoresby Sund. I Baggrunden ses Kolonien.

at gøre Nytte ved at give Oplysninger om, hvor der er Mulighed for at trænge gennem Isen.

Den næste Morgen er Isen slækket noget, og Kap-
tajnen gør atter et Forsøg paa at naa videre. Nu ma-
ser vi saa ind gennem Isen ved ligefrem at lade Skibet
hugge Flagerne i Stykker. Fra Udkigstønden, hvor
en af Matroserne har fast Stude, bliver der givet
Oplysninger om, hvor der ser ud til at være en Rende
af aabent Vand, og saa maser Skibet paa. Det giver
Gang paa Gang nogle vældige Bums i det, og Is-
skodserne knækker og skurer langs dets Sider, saa at
Malingen skræbes af og farver Vandet og Iskanten
rød, mens Træsplinter flyder omkring Skibet. Men
frem kommer vi, selv om det tager lang Tid at sejle
en Sømil, og vi ofte maa gøre en stor Omvej for at
komme uden om en Isflage. Det er utroligt, at Skibet
kan taale en saadan Medfart, der gentager sig ved
hver Besejling af Grønlands isspærrede Østkyst, men
det er kolossalt stærkt og netop bygget med Henblik
paa Issejlad. Det er helt igennem af Egetræ og
yderligere beklædt med en „Ishud“ af 9 cm tykke

Egeplanker, der for og agter er dækket med Staalplader. Kun et Træskib kan bruges under disse Forhold, et Staalskib vilde af Isen kunne presses sammen saa let, som om det var en Sardindaase!

Under Sejladsen er det morsomt at iagttage Dyrelivet: Sæler ligger paa Isflagerne eller dukker op imellem dem, en Isbjørn staar paa en Isskodse nær Skibet og iagttager dette, i Vaagerne svømmer Lomvier og Tejster, og paa Iskanten sidder de morsomme Søkonger, der minder om Pingviner. De sidder og sludrer sammen paa Isen, basker saa pludselig stærkt med Vingerne og styrter sig enten paa Hovedet i Vandet eller forsvinder gennem Luften med hurtige Vingeslag. De lever af Tanglopper, som hurtigt svømmer sig trætte og sætter sig til Hvile paa Isflagerne, hvor Søkongerne saa napper dem. Krebsdyret selv lever af de mikroskopiske Dyr og Planter, „Svævet“, som netop findes i rigelig Mængde i Polarhavene.

Til sidst naar vi saa ind i den store Bugt, i hvis inderste Del Kolonien er anlagt, og snart ser vi Radiostationens høje Master og lidt efter selve Kolonien.

Flagene er hejst herinde, og nu sættes en Baad i Vandet. Koloniens Honoratiores: Præsten, Kolonibestyreren og Radiostationens Leder sejler ud for at byde det med Længsel ventede Skib, Aarets eneste, velkommen.

Alle Gæsterne inviteres af Kaptajnen med til Skibets Aftensbord, en Indbydelse, der er meget velkommen; det er Slut med Provianten i Kolonien.

Nu falder Ankeret, Rejsens første Maal er naet!

I SCORESBY SUND.

Tanken om at oprette en Koloni i Scoresby Sund gaar tilbage til før Verdenskrigen, men det var først Grønlandstraktatens Vedtagelse i 1924, som blev den egentlige Aarsag, idet den gav Nordmændene fri Erhvervsret paa Østgrønlands Kyst undtagen ved Angmagssalik og Scoresby Sund, *saafrømt det sidste Sted koloniseredes med Grønlændere.*

Der skabtes i den følgende Tid en stærk Stemning for en Koloni ved Scoresby Sund, Penge indsamledes, og trods megen Modstand lykkedes det Kaptajn Einar Mikkelsen i 1924 at faa Tilladelse til at foretage det indledende Skridt, og et Overvintringshold byggede i Scoresby Sund en Bestyrerbolig og nogle Grønlænderhuse. 1925 førtes 90 Grønlændere dertil fra Angmagssalik, og Kolonien klarer sig udmærket. Der er fuldt af Sæler og Ræve, og Grønlænderne vil ikke paa nogen Maade væk derfra.

Jagten paa større Dyr er dog gaaet noget tilbage: Hvalrosserne er forsvundet, og Moskusokserne har man maattet frede, ellers udryddede de jagtivrige Grønlændere dem totalt.

Vi aflægger først de Besøg, som grønlandsk Etikette fordrer, d. v. s. vi besøger Koloniens Embedsmænd, Kolonibestyreren og Præsten, der begge er indfødte Grønlændere, samt Bestyreren af Radiostationen.

Allerede ude fra Fjorden har vi lagt Mærke til Koloniens rødmalede Kirke, der er bygget af Eg og Gran, fældet i en jysk Skov. Skolebygning og Præstebolig er bygget sammen med Kirken til en særpræget Bygning, der passer godt i de øde, kolde Omgivelser. Kirkerummet er holdt i mørke Farver og tager sig festligt ud, især naar alle Lysene paa Stolestaderne og i de fem store Malmlysekroner er tændt. Kirkeuret er et overordentligt fint Ur, og det er yderligere anbragt i et isoleret Rum, saa at det ikke kan paavirkes af de stærke Temperatursvingninger udenfor, det kontrolleres hver Dag fra Koloniens Radiostation, som modtager Tidssignalerne over Nauen i Tyskland.

Grønlænderne i Scoresby Sund er meget begejstrede for deres smukke Kirke og glæder sig især over Kirkeklokken, en smuk, gammel Skibsklokke, hvis Klang kan høres langt ud over Fjorden. Adskillige af Østgrønlænderne i Scoresby Sund har som Børn været Hedninger; det var først i 1921, at de sidste Hedninger døbttes paa Østkysten; meget af den gamle hedenske Overtro sidder derfor endnu i dem, og

Kirkeklokkens Klang synes dem et godt Værn mod onde Aander.

Børnene i selve Kolonien undervises af Præsten; men ude paa de tre Bopladser, som hører med til Kolonien, undervises de derimod af den Fangstmand, som selv kan mest af alle paa Stedet; han samler Børnene i sin Hytte, naar Vejret ikke egner sig til at gaa paa Fangst, og lærer dem at læse og skrive.

Vi er i Kolonien en Søndag og har rigtig Lejlighed til efter Kirketid at studere de forskellige Følketyper: Der er nogle ganske faa Vestgrønlændere, ellers er det udelukkende Østgrønlændere; de er af ublandet mongolsk Herkomst og karakteristiske ved deres fremstaaende Kindben og mørke Hudfarve. Kvinderne har næsten alle Haaret sat op i en bred Haartop, prydet med et broget Baand, noget man i vore Dage ikke ser ret meget i Vestgrønland.

Om Eftermiddagen er alle i Anledning af Skibets Ankomst inviteret til „Kaffemik“, som det hedder paa Grønlandsk, „fælles Kaffebord“ vilde vi kalde det, paa Pladsen foran Bestyrerboligen. Her er dækket et langt Kaffebord, og Grønlænderne er henrykt, de kan nemlig ikke selv faa Kaffe at købe i Butikken, det er forbudt, fordi man ikke vil have, at de skal omsætte alle deres Penge i noget saa unyttigt som Kaffe.

Efter Kaffen gaar vi videre rundt i Kolonien, dels ud paa Pynten, hvor der ligger et Expeditions-hus, oprindelig bygget til Brug for Lauge Kochs Expedition i 1926—27; det anvendes af Videnskabsmænd, som opholder sig i Scoresby Sund for at studere Egnen.

I denne Del af Kolonien ligger ogsaa de pæne Træhuse, som bebøes af de Grønlænderfamilier, der bor i selve Scoresby Sund. De fleste bor dog ude paa de tre Bopladser, som hører med til Kolonien, men for Øjeblikket er alle samlet her for at nyde Skibstidens Glæder.

Senere gaar vi fra Kolonien østpaa over Elvdalen og op til Fjælds til Radiostationen og „Geodætisk Institut“'s Station til Jordskælvsmaaling

I den lyse Aften sejler vi i Motorbaad en Tur ud til *Kap Tobin*, hvis lille Boplads er Koloniens yderste Forpost mod Grønlandshavet. Herude findes en varm Kilde, hvis Vand Aaret rundt er 62 Gr. C., den er et sidste Vidnesbyrd om den vulkanske Virksomhed, som har fundet Sted her engang for mange Millioner Aar siden, i Tertiærtiden.

Paa lang Afstand ser vi de hvide Dampe, som stiger op fra Kilden, og i selve Kilden og dens Afløb opdager vi mange Alger, som danner et grønt Overtræk paa Stenene; de nyder godt af det varme Vand.

Saa vender vi tilbage til Kolonien og slutter Dagen med en „Dansemik” paa „Silamutten”, d. v. s. i det fri, hvor alle lige fra Præsten til Skibets lille Messedreng svinger sig til Tonerne af Hovmesterens Gramofon.

PAA SPOR EFTER MOSKUSOKSER.

Den næste Dag skal vi i Skibets Motorbaad paa Tur ind i Fjorden for at se noget mere af Indlandet og muligvis ogsaa træffe Moskusokser. Vi har en Grønlænder Kåle (Karl), med; han er forsynet med Bøsse og Hund.

Vi sejler først over Hvalrosbugten Vest for Kolonien og gaar i Land ved Foden af „Gule Fjeld”, — allerede her ser vi nogle mægtige, friske Fodspor i Mostæppet: Her har Moskusokser vandret fornylig; Kåle prøver at lade Hunden følge Sporet, men foreløbig faar vi intet ud af det.

Det er en vældig og smuk Hedestrækning, vi har at gennemvandre; her vokser Firkantlyngen, Grønlands særlige Lyngart med de smukke hvide eller rødviolette Blomster, Polarpilens dværgagtige Skud kryber hen over Jorden, gule Valmuer, Isranunkler og Tuer af røde Stenbræk liver op, og brogede Sommerfugle flyver fra Blomst til Blomst, mens Snespurven og Islandsrylen kvidrer omkring os.

Efter nogle Timers Vandring naar vi Kap Hope; her findes Kullag i Strandkanten, som udnyttes af

Bopladsens Grønlændere. Rundt om ligger store Stykker Drivtømmer, Stammer af Naaletræer, som har vokset i Sibiriens Skove og foretaget den lange Rejse hertil med Polhavets Strømme; ogsaa Rentaker ligger her; de stammer fra en tidligere Tid; nu er Rensdyret forsvundet, vistnok udryddet af Polarulven; til Gengæld er Moskusoksen senere indvandret til Østgrønland.

Bopladsen bestaar af tre Grønlænderhuse; Husene er af Træ og beklædt med Sten og Græstørv, og de har alle Komfur. Væggene er prydet med Familiejournalbilleder og Kongens Portræt i forgyldt Ramme; under Briksen er der et farligt Roderi, her staar Kar og Skaale, og halvraaddent Spæk og Kød flyder derimellem og udbreder en mindre behagelig Lugt.

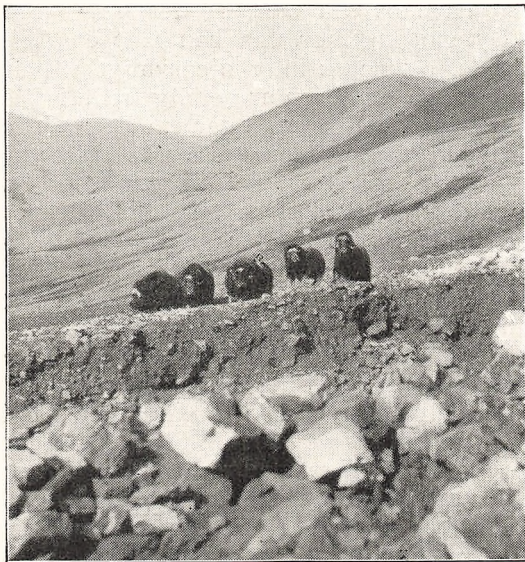
Nede ved Stranden dækker vi op til Frokost; Kaffe-kande og Primusapparat laanes paa Bopladsen, og efter Frokosten gaar vi op og ser Ruinerne af en tidligere Eskimobebyggelse, som ligger lidt oppe paa Fjældet. Her er Rester af Vinterhuse, Teltringe, gamle Grave og Køkkenmøddinger. Det er ikke godt at vide, hvad der i sin Tid har fordrevet Eskimoerne herfra, maaske epidemiske Sygdomme, paaført dem af Hvalfangerne i det 18. Aarhundrede?

Vi maa nu videre, og vor Plan er at gaa ind i Hurry Inlet, den Fjord, der strækker sig mellem Jameson Land og Liverpool Land, og søge efter Moskusokser herinde. Paa Jameson Land ligger en Boplads ved Kap Stewart; den bestaar af et Par Grønlænderhuse; ogsaa dybere inde i Fjorden har Grønlænderne nu bygget nogle Huse.

Hurry Inlet er imidlertid aldeles spærret af Storis, og der er ikke andet at gøre end at gaa tilbage med Motorbaaden rundt Kap Hope og over Hvalrosbugten. Det er blevet hen ad Aften, da vi beslutter os til endnu en Gang at gøre Landgang og før sidste Gang prøve at opspore Moskusokser.

Vi gaar i Land i Hvalrosbugtens østligste Del, og saa snart vi er kommet et Stykke op paa Fjældet, ser vi igen friske Dyrespor.

Kåle gaar foran med Hunden og Bøssen, og pludselig ser vi ham standse oppe paa en Fjældkam og pege fremefter; vi kommer hurtigt derop, og til vor Overraskelse ser vi nede paa en Slette en stor Fløk Moskusokser. De fleste ligger ned og gumler paa ægte Drøvtyggervis, kun en gammel Tyr staar ret op og ser sig om. Et Stykke fra Flokken gaar en enlig

Moskusokser.

Jennov fot.

Tyr og græsser. Nu nærmer Kåle sig Dyrene, han er jo sikret ved at have Bøssen og Hunden. Vi andre følger efter med vore Fotografiapparater parat. Da Hunden opdager den enlige Tyr, farer den ind imod den og springer op ad den og holder i den følgende halvanden Timestid Tyren fængslet til Stedet ved stadig at drille den. Tyren, der er meget lidt bevægelig, kan slet ikke følge med til Hundens hurtige Bevægelser.

Kåle er imens, med Bøssen parat, gaet tæt hen

til den store Flok og gør Tegn til os andre, at vi skal følge efter. Flokken, som er paa 12 Stykker, bliver nu klar over, at der er Fare paa Færde, og ordner sig i en Firkant med Kalvene gemt inde i Midten, den gamle Tyr staar lidt til Siden og dirigerer øjensynligt Flokken. Vi gaar nærmere, og Kåle vinker til os, at vi skal komme ganske tæt hen til Flokken, han peger paa Bøssen, og vi er klar over, at han meget gerne vil have os saa nær, at der bliver Mulighed for, at Dyrene angriber, saa han faar en Anledning til at skyde, og det kribler øjensynligt i ham efter at gøre det: Moskusoksen er nemlig fredet! Vi holder os i en Afstand af en 15 Meter fra Dyrene, fotografierer dem og studerer dem nøje. De stiller sig op i en lang Række, saa snart de mærker, at vi ikke gør dem noget; de staar ganske tæt, og Kalvene putter sig ind til Køerne, mens den gamle Tyr kikker ned ad Rækken for at se, om alle er paa deres Plads. Deres Pels er mørk med et lysere Parti paa Ryggen, og man kan se de lyse Haar fra Vinterpelsen, som endnu ikke er fældet helt. De bliver staaende ganske urokkeligt paa samme Plet, først da vi fjerner os, og vi har givet Kåle Tilladelse til at affyre sin Bøsse i Luften, kommer der lidt Bevægelse i Flokken. Hunden er saa henrykt for at lege med den enlige Tyr (sikkert et ganske ungt Dyr, da disse efterhaanden udstødes af den Flok, de er født i), at det er meget svært at faa den med igen.

Da vi til sidst har faaet fat paa Hunden og fjerner os et Stykke, ser vi, at Dyrene er begyndt at æde af de lave Buske af Polarpil, som udgør deres Hovednæring.

I Grønland findes Moskusoksen nu kun paa Nord- og Østkysten indtil Scoresby Sund, og der er faret meget haardt frem imod den. Dens værste Fjender er Ulven og de norske Fangstmænd; disse skyder nemlig de voksne Dyr for at faa fat paa Kalvene. Men ogsaa Grønlænderne ved Scoresby Sund var i Begyndelsen slemme ved dem og stenede dem ihjel, da det blev forbudt at skyde; nu maa de kun dræbe

dem, hvis de kommer i den yderste Nød. En Moskusokse faar kun én Kalv om Aaret, saa Bestanden vokser jo ikke stærkt; dog findes der endnu ret store Flokke.

Det store, ubehjælpsomme Dyr passer saa godt i disse Omgivelser og er med sin tykke Pels og klodsede Form en mærkelig Fortidslevning.

Saa gaar vi i den stille, lyse Sommernat tilbage til vor Baad. Vor Vej fører os hen over store Sletter, hvor maaske aldrig før nogen menneskelig Fod har traadt. Den nedgaaende Sol lyser paa de kolde, snedækte Fjælde og paa Fjordens vældige Ismarker. Dog det er Sommer her i Scoresby Sund, Plantelivet og Dyrelivet er paa det højeste, og Solen skinner næsten hele Døgnet rundt. Men alligevel, vi faar et Indtryk af, hvor kort den arktiske Sommer er: da vi om Natten sejler tilbage til Kolonien, er der allerede Nysis paa Vandet.

I ANGMAGSSALIK.

De sidste Dage, Skibet ligger i Scoresby Sund, er der ordentlig Travlhed. Der skal losses færdigt, og Koloniens Produkter: Ræveskind, Bjørneskind, Narhvaltænder og Spæk skal bringes om Bord. Det kniber at blive færdig dermed, Grønlænderne kan ikke rigtig arbejde, de er blevet forkølede! Som altid i Grønland bringer Skibstiden Forkølelse; med alt det, der medføres fra Danmark, kommer nemlig ogsaa Bakterier, som angriber de Mennesker, der nu i et Aarstid har levet i den rene Luft og derfor ikke som vi andre er blevet gjort uimodtagelige gennem mindre Forkølelser i Aarets Løb.

Men færdig bliver Skibet alligevel til sidst, og en Morgen staar det atter ud af Fjorden hilst af en dundrende Salut fra Kanonen ved Flagstangen foran Bestyrerboligen.

Saa begynder Kampen med Isen igen, og Isbæltet er i Mellemtiden vokset og strækker sig nu meget længere ud, end da vi kom ind. — Trods mange Van-

skeligheder kommer vi dog igennem og mærker til vor store Glæde, at Skibet begynder at duve for Dønninger fra det aabne Hav. Saa sætter vi Kursen mod Island for at hente Kul til Angmagssalik, „Gustav Holm” er ikke stor nok til at kunne medføre baade Kulforsyning til Scoresby Sund og Angmagssalik paa eengang.

Fra Island stævner „Gustav Holm” saa ud i Danmarksstrædet for at naa sit næste Maal: Kolonien Angmagssalik. Det gaar med strygende Medbør; men ogsaa god Vind kan der blive *for* meget af! Danmarksstrædets vældige Dønning vokser stærkere og stærkere, og da Vinden til sidst naar Styrkegraden 10, er der ikke andet at gøre, end at lade Skibet ligge underdrejet, for at ikke Søerne skal slaa Redningsbaadene itu, og i 19 Timer ligger vi paa samme Sted og ruller før den voldsomme Dønning. Saa flover Vinden, og snart efter bliver der Landkending af Grønland: de vældige „Ingolfsfjælde” Nord for Angmagssalik. Samtidig bliver det meget koldt, vi er atter inde i den østgrønlandske Polarstrøm og møder mange Isfjælde, ofte tæt besat med Maager, men derimod kun ganske lidt Storis; den er endnu ikke naaet ned til Angmagssaliks Bredder.

I tæt Taage staar vi den næste Morgen ind mod Kolonien og faar en festlig Modtagelse af de mange Kajakmænd, som kommer os i Møde; de ligger snart tæt omkring Skibet og morer sig med at kaste deres Harpuner efter et indbildt Bytte. Nu kommer Koloniens Honoratiores om Bord, og kort efter svinger Skibet omkring den sidste Pynt, og dér ligger den flagsmykkede Koloni.

Paa Klipperne har Kvinder og Børn taget Opstilling, iført deres straalende Festdragter og vinker til Skibet, som nu lader Ankeret falde og yderligere bliver fortøjet ved et Par stærke Trosser baade for og agter. Snart letter Taagen, og Kolonien og dens Omgivelser vjser sig i det skønneste Solskinsvejr, som holder sig hele den Tid, Skibet ligger ved Angmagssalik.

foto. Sophie Petersen.

Kajakmænd ved Angmagssalik

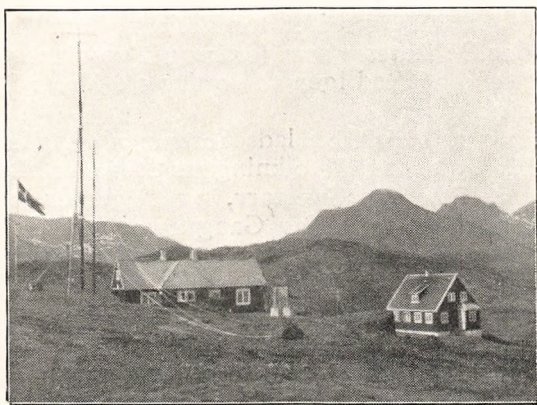
Mens Scoresby Sund er en Nybyggerkoloni, er Angmagssalik den gamle Koloni, som allerede har sin Historie. Man vidste saa tidligt som paa Hans Egedes Tid, at der boede Eskimoer paa Grønlands Østkyst; men rigtig Forbindelse med Hovedmængden af dem fik man først i 1884. Da lykkedes det Løjtnant, nuværende Kommandør, Dr. phil. *Gustav Holm*, med sin „Konebaadsekspedition“ fra Nanortalik i Sydgrønland at sejle rundt om Kap Farvel og langs Østkystens stejle, utilgængelige Fjældkyst med de mange Isbræer. Paa 65½ Gr. n. Br. gik han i Land og fandt her en ret stor Eskimostamme. Han overvintrede blandt disse Eskimoer, der aldrig før havde set hvide Mennesker, og forfattede en ypperlig Beskrivelse af Stammens Liv og Kultur. Københavns Universitet har derfor hædret ham med Æresdoktorgraden. I 1894 oprettede Danmark en Handels- og Missionsstation ved Angmagssalik, og Befolkningen er i den forløbne Tid gaaet frem fra 400 paa Hølmis Tid til omkring 800 nu.

Der er ogsaa her ved Angmagssalik gode Betingelser for Menneskets Eksistens: Kysten er ikke saa blokeret af Is som længere nordpaa eller sydpaa. Aarsagen hertil er, at en Del af den varme Golfstrøm (Irminger Strømmen), som kommer sydfra, af den østgrønlandske Strøm tvinges over mod Væst netop ud for Angmagssalik og derved virker fortærende paa den Is, der kommer nordfra. Kystens skarpe Drejning ved Angmagssalik og den undersøiske Ryg mellem Grønland og Island, som Isfældene nordfra strander paa, hjælper ogsaa med til at gøre dette Distrikt mere isfrit. Her er rigeligt med Drivtømmer og gode Fangstmuligheder: mange Isbjørne og Sæler, baade Fjordsæler og Klapmydser og Grønlandssæler, som kommer drivende med Storisen. Under disse gunstige Forhold havde der her udviklet sig en rig eskimoisk Kultur.

I de første 10 Aar efter Handelsstationens Oprettelse virkede den danske Præst *P. Rüttel* som Missionær blandt Angmagssalikkerne; han har selv skildret sin Gerning i den ypperlige Dagbog: „10 Aar blandt Østgrønlands Hedninger“. Hans Arbejde fortsættes nu af grønlandske Præster. De sidste Hedninger døbt paa Grønlands Jubilæumsdag den 3. Juli 1921.

Kolonien ligger paa et bakket Terræn og bestaar af nogle større Træhuse til Embedsmændene og nogle mindre Bygninger til Kivfakkerne (d. v. s. de Grønlandere, som tjener hos Embedsmændene), endvidere findes Butikken, Lagerbygningen og den smukke lille Kirke, alt forbundet ved velholdte Veje. Rundt om vokser højt Græs, og røde Dueurter og blaa Klokkeblomster liver op. Naar Plantevæksten her er saa meget frodigere end ved Scoresby Sund, skyldes det dels, at Isen er længere borte, dels at Stedet har været beboet i saa mange Aar, at baade Mennesker og Hunde har gødet Jorden godt. Paa den anden Side en Elvdal ligger Radiostationen; fra denne sendes daglig Vejrberetninger og Meldinger om Isforhold. Ligesom Scoresby Sund besejles Kolonien her ogsaa kun een Gang aarligt, saa man forstaaer Radiøens store Betydning for Beboerne.

Kolonien's Beliggenhed er den skønnest mulige: i Baggrunden Elvdalen med Søerne og Vandfaldet og de mørke Fjælde, foran Bugten med de lysende Isfjælde, og bag denne igen en pragtfuld sneklædt Fjældkæde med vilde forrevne Toppe. Der er meget ofte vindstille ved Kolonien, som ligger i Læ for de kolde Nordenvinde, og en bedre Havn end Bugten her kan vist vanskeligt tænkes. To vældige Fjorde:

fol. Ch. Hansen.

Radiostationen i Angmagssalik.

Sermilik (Isfjorden) og Angmagssalik (Loddefjorden), strækker sig i nordlig Retning henholdsvis Vest og Øst for den Ø, Kolonien ligger paa.

Med Skibets Motorbaad foretager vi en Tur op i den første af disse Fjorde. Da man i Grønland maa være forberedt paa alt muligt Vejr, bliver Baaden godt forsynet med Proviant til flere Dage, to Rifler, rigelig Ammunition og Tæpper, og yderligere følger en Grønlænder, Nikolaj, med som „kendt Mand”.

Vi sejler af Sted Kl. 6 om Morgenen og er efter 3 Timers Sejlads i aaben Sø ved Indgangen til den vældige Sermilikfjord. De mange pragtfulde Isfjælde ved Fjordmundingen fortæller med al Tydelighed, at

herinde skyder de store, kalvende Isbræer ud fra Indlandsisen. Bag de takkede Fjelde ses ogsaa dels de vældige Bræer, dels et mægtigt hvidt Skjold, der strækker sig saa langt, Øjet kan række: det er selve Indlandsisen. Herinde i Sermilikfjorden var det, at Schweizeren Quervain kom ned, da han i 1912 havde foretaget sin lange Vandring over Grønlands Indlandsis fra Jakobshavn paa Vestkysten.

Vi staar nu ind i en lille Bugt, hvor Nikolaj siger, at der er Læ og fersk Vand, her koger vi Kaffe paa Primusapparatet og spiser vor Frokost, hvortil vi faar en saadan Delikatesse som ferskrøget grønlandsk Laks. Saa sejler vi af Sted igen til vort første Maal: Bopladsen *Ikatek*.

En østgrønlandsk Boplads bestaar af et eller flere Vinterhuse, alt efter Befolkningens Størrelse. Disse er bygget af Sten og Græstørv, og Taget er lavet af Drivtømmer; en lang, lav Gang fører ind til Husets eneste Rum, som faar Lys gennem et Par Vinduer, nu altid med Glasruder. Lige over for Indgangen inde i Huset findes Briksen, den store Træforhøjning, som fylder hele Rummets Længde; den er igen ved Skillevægge delt ind i lige saa mange Baase, som der bor Familier i Huset, i dette Tilfælde 3; paa en anden Boplads boede der 7 Familier i *samme* Rum. Hvis hver Familie gennemsnitligt er paa en 7 à 8 Medlemmer, forstaar man let, at der kan blive en lun og tæt Luft i et saadant Hus, og at det er nødvendigt at tage de fleste Klæder af derinde! Nu bor der ingen i Vinterhuset, Familierne er flyttet ud og ligger i Sommertelte tæt ved, Taget og Vinduerne er taget af, og Huset faar derved en ordentlig Udluftning: Aarets eneste Rengøring. Der er kun nogle voksne Mænd hjemme paa Bopladsen, alle Kvinderne og Børnene er i Konebaad sejlet over til en anden Ø for at plukke Krækkébær; disse syltes med Tran i Sælskinsposer til en Slags Marmelade! I Sommertiden bør hver Familie i *sit* Telt, og vi gaar ind for at besøge en af dem. Teltene er af sammensyede Sælskind, der er lagt hen over et Træskelet bestaaende af en firkantet Ramme

med lange Stænger stillet i Halvkreds; det er højt fortil og skraanende bag til; inden for Teltaabningen hænger et Forhæng lavet af sammensyede Strimler af gennemsigtigt Tarmskind. Foran Teltet ligger en

fol. Sophie Petersen.

Et Søskenepar fra Angmagssalik. Manden er iført Tarmskindspels lavet af Strimler af Sæltarme.

Køkkenmødding bestaaende af alt Slags Affald: Kød, Spæk, Fiskerester og Skaller af Blaamuslinger. Inde i Teltet er der en stor Briks dækket med Klapmydseskind, foran den staar Spæklamper paa Træstole, og over Lamperne er Tørrehækken anbragt, hvor Klæder hænges op til Tørring. Paa Gulvet staar

Gryder og Kar, dels eskimoiske af Vegsten og Træ, dels danske emailleerede Ting: der er Urinbaljen, hvis Indhold bruges til Skindgarvning, og der er Isspanden, hvis Is hurtigt smelter i det varme Telt. Lange Ruller af Tarmskind og sammenrullede Skindremme til Hundeseletøj hænger paa Væggen. Uden for Teltet staar en Spand fyldt med Stængler af Kvan, en høj Skærmpflante, hvis friske Skud er meget velsmagende. I Nærheden af Vinterhuset ligger en stor Spækgrav, hvori Spækket gemmes, delvis dækket af store Sten.

Men foruden Vinterhuset og Sommerteltene er der endnu en Bolig dér paa Pladsen: et pænt Træhus, som beboes af vor Grønlænder Nikolaj og hans Kone, Stedets Jordemoder. Hun har været et Aar i Danmark og faaet Uddannelse paa Rigshospitalet, og hendes Hjem er saa rent og pænt, som man kan ønske det. Det bestaar af to Stuer; i den første er Briksen anbragt, i den næste, som baade er Køkken og Dagligstue, er der pæne Møbler, og paa Væggen hænger et Ur og en Mængde Billeder, deriblandt Fotografier af Professorer og Sygeplejersker paa Rigshospitalet.

Rundt om paa Øen staar en Del Hunde tøjrede, man mener nemlig, at de skræmmer Bjørnene bort, hvis de gaar løse. Største Parten af Bopladsens Hunde er dog anbragt paa en øde Ø i Nærheden, det er altfor farligt at have dem omkring de beboede Steder, saa æder de nemlig let alle Skindting, saasom Kajakker og Konebaade.

Fra Ikatek sejler vi videre nordpaa i Fjorden og bliver snart raabt an af Kvinderne, der plukker Bær og nu har opdaget Motorbaaden. Vi fortsætter imidlertid videre til en noget større Boplads længere inde i Fjorden. Til at begynde med ser vi ingen Mennesker her og tror, at de maaske alle er sejlet ind til Kolonien for at nyde Skibstidens Glæder. Da vi har faaet fortøjet Baaden og er kommet i Land, begynder der imidlertid snart fra det ene, snart fra det andet Telt at dukke Folk frem, og efterhaanden faar vi

Forklaring derpaa: Der findes blandt Østgrønlænderne et Sagn, som fortæller, at de engang har myrdet en hel Skibsbesætning af Hvide, og at der derfor en Dag kommer et Skib, som vil tage Hævn og myrde Grønlænderne. Det er meget sjældent, at der kommer Europæere ind i Sermilikfjorden, og da nogle Folk her paa Bopladsen nu ser noget saa mærkeligt som en Motorbaad med hvide Mennesker, tror de straks, at det er Hævnens Time, der er slaet.

Her paa Bopladsen bliver de imidlertid hurtigt beroigede, og vi har megen Fornøjelse af at færdes mellem dem. Foruden Sælfangst og Bjørnejagt driver de noget Fiskeri, og en Mængde Torsk er lagt til Tørring paa Bunden af en omvendt Konebaad. Folkene her er nogle af de sidst døbte Hedninger i Angmagssalik-Distriktet, og megen hedensk Overtro findes selvfølgelig stadig hos dem. Vi bliver inviteret ind i et af Teltene og faar Plads paa en Kiste ved Siden af Indgangen. Spæklamperne er tændt, og i Gryderne, som hænger over dem, koger Fiskesuppen; der er varmt og hyggeligt derinde, og Lugten vænner man sig hurtigt til. Ved Afskeden bliver vi fulgt til Baaden af hele Bopladsens Beboelse, for hvem dette Besøg sikkert i lange Tider vil være den store Oplevelse.

Saa gaar det atter sydpaa ud gennem Fjorden, men nu faar vi en Del Sø, da Vinden blæser ind, og Strømmen gaar ud, hvorved Bølgerne rejser. Nikolaj, der aldrig før har været i en Motorbaad, og for hvem denne Tur er en vældig Begivenhed, er sikkert ikke helt rolig, men fortæller os Gang paa Gang ganske uopfordret: „Jeg er slet ikke bange!“ Da vi gør Ophold paa en lille Ø for at indtage Dagens næste Maaltid, faar vi Besøg af en Konebaad fuld af nysgerrige Kvinder; flere af dem er i højst mærkelige Dragter, en kedelig Blanding af europæisk Tøj og den smukke eskimoiske Dragt.

Det er af ganske særlig Interesse at færdes mellem Østgrønlænderne: alle de lidt ældre er først døbt for faa Aar siden og har største Delen af deres Liv

levet som Hedninger. Man træffer derfor Folk, som tidligere var Angakokker (Trøldmænd) eller maaske har et eller flere Mord paa deres Samvittighed; i den hedenske Tid var Blodhævn meget almindelig.

fot. Sophie Petersen.
 Kone som laver Sytraad. Angmagssalik.

I Anledning af Skibstiden er Grønlænderne kommet ind til Kolonien ude fra Bopladsene og har opslaaet deres Telte ude paa „Grønlænderpynten”, hvor der findes et Par Vinterhuse, som i sin Tid beboedes af de Hedninger, der var til Daabsforberedelse. Det er morsomt at færdes i denne Lejr og studere det

daglige Liv mellem Østgrønlænderne. Ikke alle har Telte med, deres Konebaade har været saa overfyldte af Passagerer og Gods, at der ikke har været Plads til Teltet, og de benytter derfor Konebaaden som „Telt”. Den bliver vendt med Bunden i Vejret, og saa indretter man sig inde under den og dækker den om Natten til med et Par Skind. Mændene gaar ud i deres Kajakker og fanger Fisk og er meget villige til at vise, hvor dygtige de er til at gøre Kæntringskunster, og Kvinderne sidder i Teltet eller nede paa Stenene ved Strandkanten og syer. Af Sener, som de spalter og derefter snor sammen og ruller op og ned ad Kinden, forfærdiger de deres Sytraad.

Vi kan ogsaa her faa Lejlighed til at se den østgrønlandske Trommedans. Trommen er ganske flad, lavet af Drivtømmer og forsynet med et Trommeskind, som enten er et Stykke af en Bjørns Bughinde eller af et Sælskind. En ung Fanger ifører sig en Tarmskindspels og stiller sig med Trommen i Haan-

Trommedans i Angmagssalik.

fol. Sophie Petersen

den op foran sin Modstander, en ældre Fanger. Saa begynder han at slaa tre smaa Slag ad Gangen paa Randen af Trommen lige over for Haandtaget, vugger sig i Knæene, vrider og vrikker med Overkroppen samtidig med, at han i Sang haaner og latterliggør sin Modstander. Af og til farer han yderligere ind paa ham og „stanger” ham i Panden. Modstanderen staar ganske rolig med Hænderne i Bukselommerne og venter, til det bliver hans Tur at bruge Trommen og foretage de samme Ting. I en Rundkreds uden om de optrædende har Fangerne og deres Koner samlet sig og synger med paa Sangens Omkvæd: de langtrukne ajâ—jâ-Raab.

I tidligere Tid brugtes disse Sangkampe som Retsforfølgelse; den forurettede udfordrede sin Modpart og søgte i Sangen at latterliggøre ham i Bopladsfælternes Paasyn; den, som blev mest til Nar, havde tabt og maatte ofte flytte til en anden Boplads. Trommedans og Sang er stadig Østgrønlandernes bedste Fornøjelse om Aftenen i Vinterhuset eller paa Teltpladserne; i Stedet for Nidviser synges de Sange, som er overleveret fra gamle Dage.

Der er nok at se og foretage sig i Angmagssalik; men nogle Fjældture bliver der heldigvis ogsaa Tid til. En Dag gaar vi saaledes en fin Tur ind gennem Elvdalen, hvor Laksene springer i Vandfaldet, og videre op til Toppen af det høje „Sømandsfjæld”. Forneden er det helt grønt af Planter: Pil og Dværgbirk, Revling og Rypelyng vokser her; af og til ses ogsaa en Flok Ryper, som er saa lidt sky, at man kan komme ganske tæt ind paa dem. Men højere oppe hører Plantevæksten op, blot lidt Mos og Lav findes endnu, og paa Toppen er der kun selve det nøgne Fjæld, der er saa raadent, at det ikke forbavser én pludselig at se en vældig Stenlavine rasle ned ad dets ene Side; godt, at man ikke var kravlet op ad den Skraaning! Nu nyder vi Udsigten: i Nord til Ingolfsfjældene, i Syd ud over det af Isbjærge opfyldte Hav, i Vest ind over Indlandsisen og Sermilikfjordens takkede Fjælde; en Udsigt, man vist ikke mange Steder i Verden finder Mage til.

Men Fjældets Planter har allerede faaet Efteraarsfarver, brune og røde lyser Pilens og Birkens Blade mellem det grønne Mos; ude ved Kap Dan samler der sig mere og mere Is, og om Aftenen flammer Nordlysene paa Himlen. Vinteren er nær, Skibet maa skynde sig at faa Koloniens Produkter om Bord, og saa gaar det for sidste Gang ud gennem Isen ud til det aabne Atlanterhavs Dønninger, hjem til Danmark.

ØSTGRØNLANDS OPDAGELSESHISTORIE.

I Forhold til Grønlands Vestkyst er Østkysten yderst utilgængelig, da Storisen spærrer Landet af fra Omverdenen.

Allerede Nordboerne har paa deres dristige Rejser til Grønland i Middelalderen set og maaske ogsaa besøgt Østgrønland. Med Navnet Svalbard betegnede de jo saaledes Landet omkring Scoresby Sund. Da Forbindelsen med Nordbokolonierne hørte op i Løbet af det 15. Aarhundrede, gik ogsaa Kendskabet til Grønlands geografiske Forhold delvis tabt, og efterhaanden som Tiden gik, fik man den Opfattelse, at Nordboernes Østerbygd (det nuværende Julianehaabsdistrikt) havde ligget paa Østkysten, et Forhold, der fik Betydning for den senere Udforskning af Østkysten.

I Slutningen af det 16. og Begyndelsen og Midten af det 17. Aarhundrede sendtes baade fra *Danmark* og *England* Ekspeditioner til Østgrønland: dels for at finde Østerbygden, dels for at finde en Nordvestpassage, d. v. s. en Vej til Kina og Indien over Nordpolen. Det gik dog hver Gang saaledes, at man fik Landet i Sigte, men af Drivisen hindredes i at naa ind til Kysten.

Ogsaa *Hans Egede* prøvede, dog ligeledes forgæves, at finde Østerbygden; men han fik et saa indgaaende Kendskab til Isforholdene, at han var klar over, at det kun vilde lykkes at trænge op langs Østkysten, hvis Forsøgene blev gjort med Baad inde under Land.

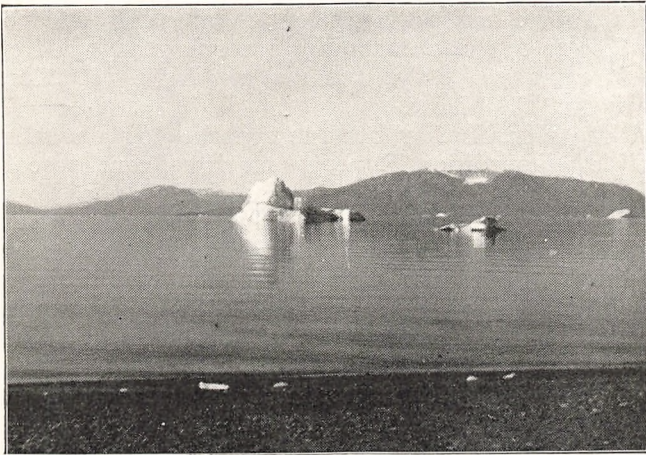
Den første, som forsøgte dette, var Skipperen *Peder Olsen Walløe*, der i 1752 som den første hvide Mand naaede et Stykke op langs Østkysten.

I 1761 blev Østkysten besøgt af en dansk Mand, *Volkert Bohn* fra Før, en modig Skipper, der her jagede Hval og Hvalros og trængte ind til en dyb Fjord paa 70½ Gr. n. Br. Denne Fjord blev Maalet for den engelske Videnskabsmand, Hvalfangerkaptajn og senere Præst *William Scoresby den yngre*, da han i 1822 stævnede ind gennem de mægtige Ismarker, opfyldt af Haabet om at finde de gamle Nordboeres Spor. Han landede forskellige Steder i den Fjord, der nu bærer hans Navn; Spor af Nordboere fandt han ikke, derimod en Mængde Vidnesbyrd om en tidligere Eskimobebyggelse. Efter hans Tid besøgte disse Egne kun af Hvalfangere, og da Hvalen blev sjælden, ophørte Besøgene.

Allerede Hans Egede vidste gennem Beretninger fra Vestgrønlændere, at der boede Eskimoer paa Østkysten, som af og til stod i Forbindelse med de sydligst boende Grønlændere paa Vestkysten, og i 1823 traf den engelske Kaptajn *Clavering* paa en Ø paa 74 Gr. n. Br. de eneste indfødte, som nogen Sinde er set Nord for Angmagssalik. Det var 12 Eskimoer, der boede i et Skindtelt og snart flygtede efter Europæernes Ankomst, skræmt af et tilfældigt affyret Skud. Men Husruiner og forladte Kødgrave vidner om, at Østgrønland engang har haft en talrig eskimoisk Befolkning.

1828—31 sejlede den danske Søofficer *Graah* med en Ekspedition bestaaende af Konebaade bemanded med Grønlændere langs den sydlige Del af Østkysten, som han kaldte „Frederik VI's" Kyst, indtil 65 Gr. 18' n. Br., „Dannebrogssø". Da han ikke traf ringeste Spor af Nordboruiner, og da de Eskimoer, som han mødte, heller ikke vidste noget derom, blev man efterhaanden klar over, at Østerbygden maa have ligget i Julianehaabsdistriktet.

1833 forsøgte en fransk Ekspedition under Ledelse af Løjtnant *Blosseville* at naa Østgrønland. Den fik

Franz Josefs Fjord.

fot. R. Bøgvad.

ogsaa en Strækning af Kysten Syd for Scoresby Sund, som nu kaldes Bløssvillekysten i Sigte, men Skibet blev senere skruet ned af Isen med Mand og Mus.

I Aarene 1869—70 besøgte den tyske *Koldewey-Expedition* Østkysten fra 73 Gr.—77. Gr. n. Br. Men størst Betydning fik Kommandør Gustav Holms *Konebaadsekspedition* i 1883—85 (se Side 17).

Den næste danske Ekspedition havde under Ledelse af Løjtnant *Ryder* 1891—92 den Opgave at fortsætte Arbejdet op langs Kysten. Imidlertid tvang Isen *Ryder* til at overvintre i det indre af Scoresby Sund paa „Danmarks Ø“, og kun Fjorden blev undersøgt og kortlagt.

Undersøgelsen af Kyststrækningen fra Angmagssalik til Scoresby Sund blev udført af en ny dansk Ekspedition, „*Carlsbergfondets Ekspedition* 1898—1900“. Ekspeditionen lededes af nuværende Admiral Amdrup og begyndte med forskellige Rejser til Angmagssalik og Scoresby Sund i Aarene 1899 og 1900. Derefter sejlede Amdrup selv sammen med 3 Mand i *aaben Jolle* fra Kap Dalton S.f. Scoresby Sund til

Angmagssalik, og trods alle Vanskeligheder og Farer gennemførte han paa 43 Dage at sejle langs med og kortlægge den ubekendte Kyststrækning og naa frem til Angmagssalik. Kyststrækningen fik Navnet „Kong Christian IX's Land”.

I de følgende Aar besøgte svenske (og en enkelt fransk) Ekspedition Egnene omkring Franz Josephs Fjord, og endelig blev det resterende Stykke af Grønlands Østkyst undersøgt og kortlagt af „*Danmarks-Ekspeditionen*” 1906—08. Ekspeditionen lededes af Mylius-Erichsen, der omkom sammen med Løjtnant Høegh-Hagen og Grønlænderen Brønlund. Paa en Slæderejse fra „Danmarkshavn” naaede I. P. Koch frem til det østligst kendte Punkt paa Nordgrønland. Den af Ekspeditionen kortlagte Kyststrækning, fik Navnet „Kong Frederik den VIII's Land”^{*)}.

Som Fortsættelse af „Danmarks-Ekspeditionen” fulgte *Einar Mikkelsens* Østgrønlandsekspedition 1909—12 og *I. P. Kochs* Overvintring 1912—13 paa en Bræ Øst for Nunatakken „Dronning Louises Land”. Den følgende Sommer gik Koch over Indlandsisen til Vestkysten.

1919 var *Knud Rasmussen* paa sin 4. Thuleekspedition i Angmagssalik for at samle Myter og Sagn. 1925 anlagdes Scoresby Sund Kolonien, og 1926—27 ledede *Lauge Koch* en geologisk Ekspedition til Østgrønland. Medens Ekspeditionens øvrige videnskabelige Deltagere foretog indgaaende Undersøgelser i Nærheden af den nye Koloni, gik Koch med Slæde til Danmarkshavn. Som Fortsættelse af disse Undersøgelser udsendtes ogsaa i 1927—30 Ekspeditioner under *Lauge Kochs* Ledelse, og en Række unge Videnskabsmænd arbejdede i disse Aar i Østgrønland.

I Efteraaret 1930 var man imidlertid klar over, at de hidtil opnaaede Resultater trængte til at uddybes gennem Undersøgelser under Overvintringer. Det har saaledes vist sig, at der i Østgrønland findes store, isfri Landomraader, hvis Eksistens man ikke tidligere har været klar over; de skyldes det tørre, næsten ør-

^{*)} Se „Faglig Læsning” Nr. 19.

kenagtige Klima, som bevirker, at der ikke er Sne nok til, at Indlandsisen kan naa ud til Kysten. At faa disse Omraader undersøgt og kortlagt er en af de Opgaver, der skal løses i den nærmeste Fremtid.

Carlsbergfondet og Staten bevilgede da Penge og Skibe til en 3-aarig Undersøgelse, der nu er i Gang og drives paa den Maade, at et stort Antal Videnskabsmænd foretager Undersøgelser fra faste Stationer ikke alene i Grønlands korte Sommer, men ogsaa under Overvintringer.

Disse Ekspeditioner er en naturlig Fortsættelse af det af Danmark hidtil udførte videnskabelige Arbejde i Østgrønland, hvor vi har udført $\frac{3}{4}$ af, hvad der i det hele taget er gjort.

De allersidste videnskabelige Ekspeditioner til Østgrønland er nogle engelske og amerikanske, f. Eks. *Watkins Ekspeditioner* i 1930—31 og 1932, og af *danske: Knud Rasmussens Ekspeditioner* 1931 og 1932 (6. og 7. Thuleekspedition), ved hvilken „Frederik VI's Kyst“ besejledes for første Gang siden Holms Konebaadsekspedition 1884—85, samt Kaptajn *Einar Mikkelsens Ekspedition* i 1932 til Blosseviliekysten.

Ogsaa *Nordmændene* har i de sidste Aar deltaget i Østgrønlands Udforskning, idet norske Ekspeditioner har besøgt Østkysten i Aarene fra 1929—32.

ØSTGRØNLANDS ERHVERVSMULIGHEDER.

Hvilke Næringsveje er der Mulighed for i Østgrønland? Ja, de eneste, der kan være Tale om, er *Sælfangst* og *Jagt paa Pelsdyr*. Hvorvidt der maaske ogsaa kan drives nogen *Minedrift* er vanskeligt at sige. Lauge Kochs Ekspedition har saaledes et Sted fundet en Del Kul, men det vil paa Grund af Isforholdene altid blive besværligt og dyrt at faa dem udskibede.

Sælfangsten i Østgrønland drives først og fremmest af *Grønlænderne* i Scoresby Sund og Angmagsalik, for hvem den betyder meget, selv om Fangstmulighederne svinger en Del fra Aar til Aar paa Grund af Isforholdene.

I Angmagssalik driver man Sælfangsten fra Kajak Aaret rundt, i Scoresby Sund er der derimod kun Kajakfangst 2—3 Maaneder, mens der er Slædefangst Resten af Tiden. Derfor har Befolkningen det sidste Sted, som væsentlig bestaar af tilflyttede Angmagssalikkere, der er fremragende Kajakroere men mindre kendt med Slædekørsel, maattet lægge deres Fangstmaader noget om. Foruden Sæler fanger Grønlanderne Narhvaler, Ræve og Isbjørne; af de sidste er der særlig mange ved Scoresby Sund; de yngler i de indre Dele af denne Fjord.

Ogsaa *Nordmændene* driver en Del Sælfangst. Den foregaar i Storisen langs Grønlands Østkyst lige fra Spitzbergens Breddegrader til Kap Farvel, men især fra 75 Gr.—70 Gr. n. Br. samt i Danmarksstrædet. Fangsten foregaar saavel uden for som inden for Søterritoriet; der fanges især Grønlandssæl og Klapmyds. Naar Sælfangsten er afsluttet og ikke har givet tilstrækkeligt Udbytte, gaar de norske Sælfangere ofte op langs Kysten med deres Skibe og driver Jagt paa Hvalros og Moskusokse. Denne Fangst har dog aldrig givet noget større økonomisk Udbytte, da det i høj Grad var Lejlighedsfangst. I Tiden umiddelbart efter Verdenskrigen tjente de en Del ved at fange Moskusokser og bl. a. sælge Kalvene til zoologiske Haver, men efter at Amerika har forbudt Indførsel af levende Kalve, betaler denne Fangst sig ikke længer, og Moskusoksen har faaet Fred.

Allerede paa Danmarks-Ekspeditionen var der Planer fremme om at danne et Fangstkompagni for at udnytte *Østkystens rige Dyreliv*. Disse Planer vakte dog ingen Interesse i Danmark før i de pengerigelige Tider under Verdenskrigen, og i 1919 dannedes da „Østgrønlandsk Fangstkompagni“, og der oprettedes Fangststationer bl. a. i Danmarks Havn, paa Hvalrosodden Øst herfor og i Germaniahavn. Men Fangsten gik ikke særligt godt og hørte op igen i 1924 efter at have givet store Pengetab. 1929 oprettedes dog et nyt Fangstkompagni, „Nanok“, der stadig er i Gang.

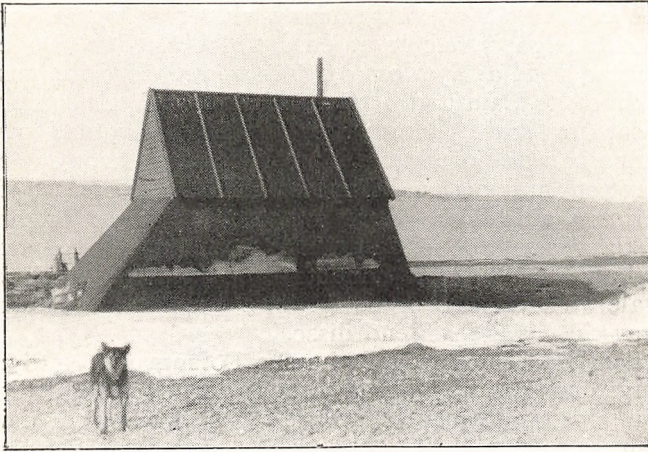

foto. R. Bøgvad.

Det nordligste Hus i Østgrønland.
 Dansk Fangsthus paa Hvalrosodden 77 Gr. n. Br.

Nordmændene begyndte Fangst paa Pelsdyr i 1908, men hørte op dermed efter nogle Aars Forløb, da Resultatet var meget ringe. 1922 begyndte de igen og oprettede en Radiostation, Mygbukta, i Mackenzie-Bugten; men alle de overvintrende Fangstmænd omkom paa Vejen ud gennem Isen. 1926 blev der paany gjort et Forsøg fra norsk Side, og norsk Fangstvirksomhed har siden da været i Gang med vekslende Held. Der er nu ialt paa Strækningen fra 74½ Gr. n. Br.—72 Gr. n. Br. 80 norske Huse for Fangstmænd, de fleste af dem er dog ganske smaa og nærmest kun en Slags Vindskærme, og det højeste Antal norske Fangstmænd, der har overvintret samtidigt, er 16 Mand. Fangsten gælder for begge Parter: Ræv, Isbjørn og Polarulv, men ved at udlægge Stryknin har Nordmændene gjort Dyrelivet stor Skade.

Fangstforholdene er saa gode i Østgrønland, at der sikkert kunde leve *Grønlændere* flere Steder langs Kysten end blot ved Angmagssalik og Scoresby Sund. Husruiner og Teltringe fundet paa mange Steder i de

ubeboede Dele af Østgrønland vidner jo ogsaa om, at der engang har levet en Befolkning dér. De er maaske døde af Sygdom og Sult, vi ved det ikke, men eskimoiske Samfund i Østgrønland maa altid være udsat for store Svingninger i Fangstudbyttet, saadanne kan de dog lettere klare i Nutiden, hvor der er oprettet Butikker med Depoter i Kolonierne. Det vil derimod altid være langt sværere for *hvide Jægere* at klare sig deroppe, da de ikke som Eskimoerne udelukkende kan leve af Landets Produkter: Sæler, Narhvaler og Bjørne, og i det hele taget stiller større Krav til Tilværelsen end disse.

Baade de danske og de norske Forsøg paa Pelsdyrfangst har egentlig ogsaa vist, at denne ikke kan betale sig: Isbjørnen kan kun jages ordentligt, hvis man har godt med Hunde og er øvet i Hundekørsel, og der er ikke tilstrækkeligt med Ræve i Østgrønland til at bære Bekostningerne ved hvide Mænds Ophold deroppe, særlig nu, da Priserne paa Ræveskind er ret lave,

Gennem Lauge Kochs 3-Aars Ekspedition haaber man at blive helt klar over, hvilke Muligheder Østgrønland har baade m. H. t. teknisk vigtige Produkter og som Basis for Fangstvirksomhed.

Østgrønland synes dog ikke at rumme større Muligheder for Hvide. Hvorfor vil vi saa sætte saa meget ind paa at bevare denne øde Kyst for det danske Grønland? Jo, det vil vi af Hensyn til Grønlænderne, for hvem ogsaa dette Stykke Kyst er en Del af deres Fædreland, og alt hvad der muligvis kan vindes derfra gennem dansk-grønlandsk Foretagsomhed, bør tilfalde dem og ikke bortføres af fremmede.

Med alle fredelige Midler maa vi Danske ikke blot for vor egen, men ogsaa for Grønlændernes Skyld, hævde, at *hele Grønland er dansk*. Grønlænderne har kun os Danske til at værges deres Ret.

HVEM EJER ØSTGRØNLAND?

I det sidste halve Aarhundrede, lige fra Gustav Holms Ekspedition til nu, har der stadig fra dansk

Side været megen Interesse for Østgrønland, og der er med faa Aars Mellemrum blevet udsendt store Ekspeditioner for at foretage Kortlægning og videnskabelige Undersøgelser af Østkysten. Det er alt sammen sket i Følelsen af, at *hele* Grønland er dansk, og at der paahvilede os en Forpligtelse til at udforske det, som vi betragtede som vort.

Grønland har gjort Danmark større og givet det en Grænselinje i Verdensformat. I Grønlands nordvestlige Hjørne grænser vi til *Canada*, og oppe i det øde Ellesmereland, der ved et smalt Stræde er skilt fra Kap Yorkdistriktet, har den canadiske Regering anbragt et lille Politikorps og sender hvert Aar Skib dertil med Afløsning og Forsyning af Proviant. Herved anerkender Canada, at Grønland er dansk, idet Politiet skal hjælpe til at haandhæve Fredningsbestemmelser for Vildtet overfor Kap York-Eskimoerne paa den anden Side af Smiths Sund. En anden Nabo er *U. S. A.*, som selv kun gennem Alaska naar ud til Polhavet, men ellers af Canada spærres ude derfra, og endelig er vi i Østgrønland dels Nabo til Island, dels har vi der i den nyeste Tid faaet Norge til Nabo paa en ganske særlig Maade.

Før 1921 interesserede *Norge* sig aldeles ikke for Østgrønland, som de dengang kunde have besejlet og bebygget, hvis de havde villet, men de havde faktisk ikke Brug derfor. I 1921 skete der imidlertid det, at Danmark udstedte en Kundgørelse om, at hele Grønland var dansk Omraade, noget som maaske ogsaa Norge havde samtykket i, *hvis* man var blevet staaende ved dette. Men den danske Kundgørelse gik til lige ud paa, at Monopolet udvidedes til at gælde hele Grønland, saa at f. Eks. fremmede Skibe ikke længer kunde besejle Østkysten.

Og nu fik Norge pludselig Brug for Østgrønland, og dette blev en absolut Livsbetingelse for norsk Fangstvirksomhed. Ved Østgrønlandstraktaten i 1924 søgte man fra dansk Side at raade Bod paa det skete Fejlgreb, og Udlændinge (altsaa ogsaa Nordmænd) fik Lov til inden for nærmere bestemte Omraader af

Østkysten at drive Fangstvirksomhed, oprette Radio-stationer og udføre videnskabeligt Arbejde. Traktaten skulde gælde i 20 Aar.

I de første Aar herefter var der Fred i Østgrønland, og Nordmændene begyndte 1926 paa en Fangstvirksomhed, der dog stadig gav daarlige økonomiske Resultater. I 1928 vendte Lederen af et af Fangstkompanierne, Halvard Devold, tilbage til Norge og blev derefter ansat paa Kontoret hos Docent Høel, som er Chef for det norske Ishavsraad, og et systematisk norsk Arbejde i Grønland blev nu planlagt.

I 1929 blev norske Fangsthytter udlagt efter fast Plan særlig sydpaa ned mod Scoresby Sund, og efter at Halvard Devold i Slutningen af Juni 1931 privat havde „okkuperet“ den paagældende Del af Kysten, godkendtes dette af den norske Regering, som den 10. Juli 1931 erklærede Strækningen fra $71\frac{1}{2}$ Gr. n. Br. til 75 Gr. 41' n. Br. for okkuperet af Norge. Landet kaldte de „Eirik Raudas Land“ (Erik den Rødes Land).

Umiddelbart derefter blev dette Brud paa Danmarks Suverænitet og paa Traktaten af 1924 af den danske Regering indanket for Domstolen i Haag.

Men i Juli 1932 foretog Norge en ny Okkupation og satte sig fast paa et Stykke af „Frederik d. VI' Kyst“. Ogsaa dette Skridt paataltes i Haag, og i November 1932 begyndte Domsforhandlingerne for den internationale Domstol, der samles i „Freds-paladset“.

Begge Parter fik Lejlighed til at fremsætte og forsvare deres Standpunkter, og i April 1933 faldt Dommen, hvis Kendelse er følgende:

Med 12 Stemmer mod 2

1) bestemmer Retten, at den af den norske Regering den 10. Juli 1931 udstedte Okkupations-Erklæring og alle af samme Regering i denne Henseende tagne Forholdsregler udgør en Krænkelser af den bestaaende Retstilstand og derfor er ulovlige og ugyldige;

2) forkaster Retten den norske Regerings herimod stridende Paastande;

3) udtaler Retten, at der ikke er Anledning til at fravige den i Rettens Statut, Artikel 64, opstillede almindelige Regel, hvorefter hver af Parterne bærer sine Sagsomkostninger.

Da den norske Regerings Paastande bl. a. gik ud paa, at Retten skulde statuere, at Danmark ikke har Suveræniteten over „Erik den Rødes Land”, har Retten ved at forkaste denne norske Paastand positivt fastslaaet den danske Suveræniteten over det omstridte Distrikt og derved over hele Grønland, hvilket ogsaa fremgaar af Dommens Præmisses (d. v. s. de Grunde, Dommen er bygget paa).

Dommen, som er den største, der endnu er afsagt af den internationale Domstol, fylder med alle Præmisserne 85 Foli sider. Den fastslaar, at Grønland efter 1814 var *dansk* Besiddelse, og at man ved Grønland maa forstaa hele Grønland og ikke blot, som Nordmændene har villet hævde, kun de dengang kendte og koloniserede Dele af Landet.

Vi Danske har Grund til at hilse denne Dom med den største Glæde. Dommen er klar, og Danmarks Ret er anerkendt. Samtidig har vi paa en fredelig Maade faaet afgjort en Strid med et Broderfolk og har Lov at haabe paa, at Dommen renser Luften og aabner nye Muligheder for fredeligt Samarbejde paa de mange Omraader, hvor det norske og det danske Folk kan mødes.

I fredelig Form kan vi forhaabentlig nu paa Grundlag af Grønlandstraktaten af 1924 ordne Forholdene for de norske Fangstmænd i Østgrønland og derved skaffe Plads for norske Erhvervsinteresser, som ingen i Danmark har tænkt at lægge Hindringer i Vejen.

Det store Arbejde, som Danmark i mange Aar har udført i Østgrønland gennem videnskabelige Ekspeditioner, vil vi nu kunne fortsætte, og Danmark vil ogsaa i Fremtiden i hele Grønland kunne vedblive med sit Arbejde paa at hjælpe Grønlænderne, varetage deres Interesser og oplære dem til Selvstændighed.

Fra en Skolelæsestues Emnekatalog.

Ved Kommuelærer, cand. theol. *Chr. Krog Clausen.*

GRØNLAND

- Bobé, Louis: Grønlandsbogen.
- Dahl, K. R.: Et frygteligt Forlis i Ishavet. (Forkortet Udg. af „Paa Isflage langs Østgrønland“).
- Dreyer, V.: Naturfolkenes Liv. Sp. 152—181 (Eskimoerne).
- Espersen, J. P. og J. Gr. Pinholt: Den vide Verden. Bd. 4. 2. Udg. (Grønland, Træk af Landets Historie, Opdagelsesrejser). Grønland i Billeder. 1932.
- Grønland 1932. (Th. Stauning: Grønland i Danmark. Knud Rasmussen: Grønlands Udforskning gennem Tiderne. Lauge Koch: Østgrønlandsspørgsmaalet. C. Harries: Grønland). „Holger Danske“ Juni 1911 (O. Chr. Jensen: De danske Udlande). S. 19—28 (Grønland).
- Jensen, Georg: Den store Slæderejse (Danmark-Ekspeditionen genfortalt for Ungdommen).
- Jensen, H. Bahne: Fem danske Grønlandsfarere. („Faglig Læsning“ Nr. 19).
- Mikkelsen, Ejnar: Tre Aar paa Grønlands Østkyst.
- Müller, Poul og Jakob V. Pedersen: Foregangsmænd. Bd. 1. S. 105—113 (Fridtjof Nansen). S. 113—120 (Knud Rasmussen). Bd. 2. S. 150—59 (Hans Egede). S. 59—67 (Jørgen Brønlund).
- Nansen, Fridtjof: Paa Ski over Grønland.
- Nørlyng, Th.: Danmarks Geografi. S. 166—179 (Grønland).

(Fortsættes næste Side).

- Petersen, Sophie: Grønland i Hverdag og Fest. (Udførlige Litteraturhenviisninger).
- Rasmussen, Knud: Min Rejsedagbog.
- Storgaard, Einar: Østgrønland. Landet, dets Opdagelses-historie og Kolonisation.
- Winther, Chr.: Grønland.
- Børnenes danske Læsebog. V. S. 153—164 („Paa Ski over Grønland“).
- Danskbogen V. S. 124—140 (Grønlandsrejser).
- Folkeskolens Læsebog V. 1917. S. 92—97 (Danmark—Ekspeditionen).
- Læsebogen (7de Klasse). S. 176—192 (Om Mylius-Erichsens Rejse til Nordøstgrønland).

Større Værker.

- „Frem“ A. Første Bind. S. 251—256 (Grønlænderne og deres Sprog. Kort over Grønland). S. 359—365. 389—396 (Arktisk Lys og Mørke). S. 673—677. 769—772 (Grønlandsk Ungdom).
- Andet Bind. S. 15—21 (Nordpalarlandenes Udforskning).
- „Frem“ C. Første Bind. S. 520—527 (Hvorledes er Grønland blevet til).
- Andet Bind. S. 673—682 (Scoresby Sund).
- „Jordens Erobring“. Bd. 6. S. 280—291 (Østgrønland).
- „Lande og Folk“. Bd. 1. S. 224—298 (Knud Rasmussen: Grønland. S. 239—253 Opdagelse og Kolonisation. S. 272—276 Østgrønlænderne. S. 276—281 Gamle grønlandske Sagn og Digtninge).
- Ussing, Henry: Evangeliets Sejrs-gang. S. 577 (Rüttel).

Vor Tids Stilsystem er:

Det danske Sprog

Retskrivning og Stil for Folkeskolen,

I—VI Hæfte

af

S. P. Fredebo og

F. C. Kaalund-Jørgensen

under Medvirkning af

H. Sejerholt

autoriseret af Københavns Skoledirektion.

og

Det danske Sprog

tilrettelagt for Landsbyskolen,

I—III

af

S. P. Fredebo og

Ebbe Stephansen

ASCHEHOUG :—: DANSK FORLAG

FAGLIG LÆSNING

I Aarene 1928-1932 er udkommet:

1. *I. Lieberkind*: Vandkalven (udsolgt).
2. *P. Lauritzen-Bredbro*: Det genvundne Land.
3. *Kristjan Kjær*: Aser og Jætter.
4. *J. J. Jørgensen*: Verdenshandelens Veje (udsolgt).
5. *Sofus Franck*: Sukkerroen.
6. *Kaalund-Jørgensen*: Danebrog (udsolgt).
7. *Hakon Jørgensen*: Fra Svampenes Verden.
8. *Asger Dillevsen*: Fugletræk. (udsolgt).
9. *Emil Nielsen*: Korsedderkoppen.
10. *K. Frigast Hansen*: Santalistan og Santalerne.
11. *Th. Mathiassen*: Et Besøg hos Canadas Eskimoer.
12. *R. Claudi-Hansen*: Istidsfolk og Istidskunst.
13. *Vilhelm Rasmussen*: Nilen.
14. *Laurits Nielsen*: Honningbienen som Husdyr.
15. *Kaalund-Jørgensen*: Pompeji og dens Skæbne.
16. *Tage Nissen*: Pampas.
17. *Hakon Jørgensen*: Naturfredning.
18. *Axel V. Nielsen*: Ildkugler og Stjernesked.
19. *H. Bahne Jensen*: Fem danske Grønlandsfarere.
20. *S. Degerbøl*: Arbejderbevægelsen.
21. *Ingeborg Spager*: Lapmarkens Æventyr.
22. *Mis Degerbøl*: Dansk Malerkunst.
23. *J. C. Willesen*: Folkenes Forbund. (udsolgt).
24. *I. Lieberkind*: Skoleakvarier.
25. *C. A. Rasmussen*: Viben.
26. *V. S. Lauritsen*: Det danske Hedeselskab.
27. *Sophie Petersen*: Færøerne.
28. *H. Blegvad*: Hvad en Dykker ser paa Havets Bund.
29. *Jørgen Banke*: Topgaarden.
30. *S. Fr. Nørlyng*: Danske Sagn.
31. *E. B. Hoffmeyer* og *E. Nielsen*: Galhvepse.
32. *Ernst Müller*: Snyltedyret hos Mennesket.
33. *R. Claudi-Hansen*: Fra Arkæologiens Arbejdsmark.
34. *Fred. Vedsø*: Da England blev Verdens Værksted.
35. *Ingeborg Spager*: Gotland.
36. *Christian Østrup*: Rom.
37. *Hakon Jørgensen*: Frøspredning.
38. *Sophie Petersen*: Island.
39. *S. Degerbøl*: Andelsbevægelsen.
40. *Alfred Mortensen*: Til Toppen af Mont Blanc.
41. *Jacob Løber*: Slotsholmen.
42. *Th. Roust*: H. P. Hanssen.
42. *Joh. Grønborg*: Fra Adelsvælde til Enevælde.
44. *Hans Kyrre*: Guldhornene.
45. *Knud Barfod*: Gøgen.
46. *N. M. Ludvigsen*: Med Fiskere paa Aalefangst.
47. *Jens Jensen*: Vand.
48. *O. Filskov*: Skibe.
49. *J. Banke*: Husmandsbevægelsen.
50. *Rud. Grytter*: Af Musikkens Historie.
51. *H. Kyrre*: Bakkehuset.
52. *Rigmor Claudi-Hansen*: Kloster og Munke.
53. *Johs. Tholle*: Havedyrkning.

FAGLIG LÆSNING

koster pr. Aargang à 10 Hæfter 7 Kr. — For Skoler, Biblioteker o. lign. som aftager mindst 15 Eksemplarer, er Prisen 5 Kr. aarlig. Af Aargangene 1928, 1929, 1930, 1931 og 1932, hvoraf flere af Numrene er udsolgt, vil der kunne leveres enkelte Numre (Hæfte 1—50) til 50 Øre pr. Eksemplar, dog kun naar der aftages mindst 15 Eksemplarer af hvert af de ønskede Numre. Endvidere er der fastsat en Partipris af 60,00 for 100 Eksp. sorteret blandt alle udkomne Hæfter efter eget Valg.